

Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (WBTR, burgerlijk wetboek deel 2). Wat betekent dit voor een Modelvliegclub?

Inleiding.

Op 1 juli 2021 wordt een aanpassing van het burgerlijk wetboek deel 2 van kracht.

Deze aanpassing die nu nog heet: "Wet bestuur en toezicht rechtspersonen" (WBTR) heeft als doel het bestuur en (vooral) financieel beheer van verenigingen en stichtingen te verbeteren.

De wet gold voorheen vooral voor BV's en NV's, maar nu ook voor rechtspersonen als stichtingen en verenigingen, dus ook modelvliegverenigingen.

De tekst van de wet is te vinden in:

https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20201211/publicatie_wet/document3/f=/vlehj29vlsxa.pdf

Goed beschouwd definieert de wet vooral wat goed bestuur inhoudt met een sterke focus op het financiële deel van het beleid.

In dit artikel is getracht zo goed mogelijk weer te geven wat dit in de praktijk zou kunnen betekenen voor modelvliegclubs.

Wat hieronder staat kan misschien nogal zwaar overkomen, maar het komt toch vooral neer op gezond verstand; het is dan ook zaak de essenties toe te passen in uw vereniging.

Het is van belang dat alle verenigingen per 1 juli van dit jaar naar de wet gaan handelen. Dit kan worden gedaan door voor die datum zaken op te nemen in het huishoudelijk reglement of het bestuursreglement.

Binnen 5 jaar moeten eventuele aanpassingen officieel in de statuten zijn opgenomen, voor 2026 dus. Aanpassing van de statuten moet bij de notaris.

Verenigingen die voor die tijd toch al bij de notaris langs gaan voor een aanpassing van statuten, zijn verplicht aanpassingen vanwege de WBTR dan meteen mee te nemen.

Behoorlijk bestuur

Artikel 2:9 verplicht bestuurders tot het voeren van 'behoorlijk bestuur' over de vereniging. Het is niet zomaar mogelijk een sluitende definitie te geven van behoorlijk bestuur. Dit begrip wordt ingevuld door jurisprudentie, literatuur en actuele ontwikkelingen.

Behoorlijk bestuur houdt globaal in dat alles wat een bestuur doet op de juiste wijze (conform statuten, huishoudelijk reglement en/of bestuursreglement) wordt besloten en schriftelijk wordt vastgelegd.

Daar hoort natuurlijk bij het (meestal jaarlijks) afleggen van verantwoording op alle gebied, maar vooral financieel, aan de ledenvergadering.

Toezicht.

De wet biedt een wettelijke basis (maar stelt het niet verplicht) dat in de statuten van een vereniging wordt vastgelegd dat er buiten het bestuur een orgaan is, dat toezicht houdt op alles wat het bestuur doet, en met name op alle financiële zaken.

Het zou daarmee mogelijk zijn om de kascontrolecommissie niet alleen een achteraf controlerende functie namens de ledenvergadering te geven, maar een permanente toezichthoudende functie, bijv. door deze financiële commissie te noemen en deze te betrekken bij alle van belang zijnde financiële beslissingen. De leden van de financiële commissie zijn dan geen bestuursleden, maar toezichthouders die permanent van alle financiële zaken op de hoogte zijn.

Een vereniging kan er voor kiezen ook op andere gebieden een toezichthoudend orgaan aan te stellen dat op regelmatige basis het bestuur controleert, maar dat zal in niet veel gevallen nodig worden gevonden.

Het is daarbij van groot belang dat de functies en bevoegdheden van bestuur, toezichthoudende organen en eventuele andere commissies goed in de statuten of huishoudelijk reglement zijn omschreven.

Voor ons soort clubs hoeven we er overigens niet te ingewikkeld over te doen.

Het financiële deel is voor de meeste clubs relatief simpel: Het bestaat uit contributies als inkomsten en vrijwel allemaal standaard uitgaven, zoals veldhuur, bestuurskosten, vergaderkosten, een web site, een blad, afschrijving van de grasmaaier, wat onderhoud etc.

Uitzonderlijke uitgaven of investeringen komen normaal gesproken in de jaarvergadering aan de orde. Dat betekent in de praktijk dat zo'n financiële commissie slechts aan het werk hoeft als er bijzondere, grote zaken aan de orde zijn (opdracht geven voor de bouw of grote renovatie van een clubhuis, aangaan van contracten met professionele partijen, verkrijging van subsidies e.d.)

Voor de meeste verenigingen met goede statuten en/of een goed huishoudelijk reglement en met een bestaande goede interne controle op het gebied van financiën zal er daarom weinig tot niets veranderen.

Verenigingen waar e.e.a. nog niet goed omschreven is, wordt geadviseerd hun statuten /huishoudelijk reglement en vooral ook (vanaf 1 juli) hun handelen hierop aan te passen.

Tegenstrijdig belang

Een belangrijk aspect is dat vanaf de invoering van de WBTR bestuurders en leden van toezichtorganen zich dienen te richten op het belang van de vereniging. Dit kan een belangrijke rol spelen bij een discussie over onbehoorlijk bestuur of toezicht.

Als een bestuurder een persoonlijk belang heeft (of een betrokkenheid tot een ander rechtspersoon, bijvoorbeeld een familielid, dat zo'n belang heeft) dat conflicteert met dat van de vereniging, is hij/zij niet bevoegd om deel te nemen aan de besluitvorming en de beraadslaging daartoe. Dit heet tegenstrijdig belang, omdat het persoonlijke belang strijdig kan zijn met het verenigingsbelang. Dit is bijvoorbeeld het geval als de voorzitter van de vereniging een goede kennis het clubgebouw voor te veel geld laat verbouwen zonder dit transparant besloten is.

Als alle bestuurders een tegenstrijdig belang hebben dan mogen de niet uitvoerende bestuurders als toezichthoudend orgaan (of de raad van toezicht) het besluit nemen.

Als dat niet kan, bijv. omdat het toezichthoudend orgaan ook een tegenstrijdig belang heeft, dan is de algemene (leden)vergadering bevoegd. Als deze regel niet in acht wordt genomen, is een besluit vernietigbaar.

Verplichte statutaire belet- en ontstentenisregeling.

De statuten en/of het huishoudelijk reglement moeten regelen hoe het bestuur (of een toezichtorgaan) vervangen moet worden als dit afwezig is (bijv. als een bestuur en bloc opstapt) en hoe besluiten genomen moeten worden als er tijdens een bestuursvergadering bestuursleden afwezig zijn. Hier moet o.a. duidelijk zijn hoe dan bijvoorbeeld meervoudig stemrecht indien aan de orde wordt toegepast.

Bindende voordracht en Raadgevende stem.

Deze zaken worden in de WBTR ook voor verenigingen geregeld, maar zijn juridisch vrij ingewikkeld en voor ons soort verenigingen zelden of nooit van belang. Daarom wordt er in dit verband niet verder op ingegaan. Als u hier meer over wilt weten zie 2:37 BW en de tekst van de WBTR.

Aansprakelijkheid bestuurders.

Onze eigen bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering (Nationale Nederlanden) polis sluit nu al vermogensschade (geld dat verloren is) veroorzaakt door een onjuiste beslissing van het bestuur en/of het verdwijnen (stelen) van geld binnen het bestuur uit.

Het is te verwachten dat deze verzekering vanaf 1 juli zal eisen dat de vereniging zich houdt aan de WBTR.

Wordt daar niet aan voldaan, dan kan het gebeuren dat u als bestuurder persoonlijk aansprakelijk wordt gesteld vanwege het niet behoorlijk vervullen van uw taak als bestuurder. Bij een aansprakelijkheidstelling is het niet relevant of u voor uw bestuursfunctie wordt betaald!

Belangrijk daarin is als eerste dat de vereniging alle financiële zaken goed administreert.

Op grond van de WBTR voor verenigingen (die op grond van de wet een financiële verantwoording moeten opstellen) dat een slechte of ontbrekende administratie/jaarrekening onbehoorlijk bestuur inhoudt in geval van faillissement.

Andere voorbeelden van onbehoorlijk bestuur zijn:

Niet (tijdig) informeren van medebestuurders, toezichthoudende organen of de ledenvergadering over ontwikkelingen die van belang zijn.

Verwaarlozen van de kredietbewaking.

Niet voldoen aan in een subsidie gestelde eisen, waardoor een ontvangen subsidie wordt teruggevorderd.

Onvoldoende deskundigheid of besluiteloosheid, zoals het niet aanvragen van faillissement terwijl duidelijk is of behoort te zijn dat de verplichtingen niet meer kunnen worden nagekomen.

Voor een gemiddelde modelvliegclub zullen dergelijke zaken hoogst zelden actueel worden (er is bij de verenigingen bijna nooit sprake van kredieten of grote opdrachten van of aan derden; faillissementen zijn zeer sporadisch), maar wees alert op de wijze van besluitvorming bij dergelijke zaken!

Aansprakelijkheid van bestuursleden is in eerste instantie intern: Naar de vereniging of stichting zelf

in relatie tot een behoorlijke vervulling van de aan hen opgedragen taak. Indien de bestuurder hierin tekortschiet, kan de vereniging of stichting een beroep doen op Artikel 2:9 BW.

Een voorbeeld: geld uit de clubkas is oneigenlijk gebruikt, bijvoorbeeld om mee te beleggen zonder dat de leden hier kennis van hebben. (de penningmeester laat op eigen houtje een kennis van hem het kapitaal van de vereniging beleggen, wat vervolgens in rook is opgegaan).

Maar de aansprakelijkheid kan ook van buiten de vereniging komen.

Bijv. door onzorgvuldig handelen naar derden (subsidieverstrekkers, contractpartners, tijdelijke werknemers etc.) toe. Naast de vereniging kunt u dan als bestuurslid ook aansprakelijk zijn voor bijvoorbeeld het niet nakomen van een overeenkomst of door onrechtmatig handelen.

U kunt aansprakelijk gesteld worden wanneer u de schadeveroorzakende handeling had kunnen voorkomen én u valt aan te rekenen dat u dit niet heeft gedaan.

Door alle beslissingen in dit soort zaken als bestuur op een transparante en goed gedocumenteerde wijze te nemen, zal de rechtspersoon (de vereniging) aansprakelijk zijn en bent u als bestuurslid in eerste instantie beschermd.

Welke situaties kunnen leiden tot persoonlijke aansprakelijkheid van een bestuurder?

Hieronder worden voorbeeldsituaties genoemd die kunnen leiden tot persoonlijke aansprakelijkheid van bestuurders en toezichthouders. Een aantal is voor normale vereniging nogal theoretisch, maar niet ondenkbaar. Deze lijst is overigens niet limitatief.

Het is altijd afhankelijk van de specifieke, individuele situatie of een claim door de rechter wordt toegewezen c.q. of er dekking is op de verzekering.

- Ten aanzien van de boekhouding: Nalaten een boekhouding bij te houden, Niet of te laat opmaken van de jaarrekening en nalaten te zorgen voor tijdige publicatie. In het jaarverslag een misleidende voorstelling geven van de positie van de vereniging/stichting.
In de praktijk blijkt het niet voldoen aan de boekhoudplicht een belangrijke oorzaak van persoonlijke aansprakelijkheid: een vereniging of stichting moet te allen tijde inzicht kunnen geven in de financiële positie. Als een faillissement van de vereniging in zicht komt, zijn in het geval van rammelende boekhouding aansprakelijkheidsclaims op individuele bestuurders niet uit te sluiten.
- Het zonder behoorlijke voorbereiding nemen van beslissingen met verregaande financiële consequenties, zonder aandacht te besteden aan het behoorlijk op schrift stellen van gemaakte afspraken.
- Het aangaan van voor de vereniging nadelige verplichtingen terwijl de financiële situatie van de vereniging dat niet toelaat.
- Het verwaarlozen van de kredietbewaking.
- In situaties van dreigende betalingsonmacht crediteuren van de vereniging selectief betalen.
- Het negeren van tegenstrijdige belangen van een bestuurder.
- Het niet of niet op tijd informeren van toezichthouders en/of de leden over ontwikkelingen die voor hen van belang zijn.

- Handelen in strijd met het doel van de vereniging zoals genoemd in de statuten.
- Onvoldoende deskundigheid of besluiteloosheid van bestuurders. Zoals het niet aanvragen van het faillissement van de vereniging, terwijl duidelijk is of behoort te zijn dat de vereniging de verplichtingen niet meer kan nakomen.
- Het verstrekken van geld of financieringen aan bestuursleden of derden, zonder voldoende zekerheden.
- Het aangaan van verplichtingen waarvan bekend is of bekend moet zijn dat de rechtspersoon ze niet kan nakomen.
- 'Zwart' ontvangen en 'zwart' betalen van bedragen (incl. lonen).
- Persoonlijke verrijking.
- Het niet voldoen aan de in een subsidie gestelde eisen, waardoor een ontvangen subsidie wordt teruggevorderd hetgeen tot faillissement kan leiden.
- Geen reservering maken voor een (voorzienbare) naheffing van belastingen.

Wat te doen.

Er wordt in ieder geval verwacht dat uw vereniging zich vanaf 1 juli 2021 aan de WBTR zal houden. Dus is het verstandig om voor 1 juli bovenstaande zaken eens goed na te lopen binnen uw vereniging en indien nodig wat aanpassingen te doen in het Huishoudelijk Reglement of Bestuursreglement en deze door de ledenvergadering goed te laten keuren.

Aanpassing van de statuten hoeft nog niet meteen, dat hoeft pas in 2026 gebeurd te zijn.

Maar mocht u door dit verhaal geschrokken of onzeker geworden zijn dat alles per 1 juli bij uw vereniging nog goed geregeld is, en het gevoel hebben daar hulp bij nodig te hebben, dan kunt u zich laten adviseren door een gespecialiseerde jurist (doorgaans een dure oplossing).

Waarschijnlijk is het handiger om naar de website www.WBTR.nl te gaan.

Deze club helpt verenigingen en stichtingen om deze wet op een goede manier te implementeren via een door hun ontwikkeld stappenplan.

Dat kost dan wel wat (€ 120) maar misschien vindt u dat het geld wel waard om van uw onzekerheid afgeholpen te worden.

Afdelingsbestuur Modelvliegsport.